

El desplegament del pla de les escoles lliures de violència al Baix Llobregat. Visió col·laborativa i treball en xarxa

Dolors Gispert Sala
 Inspectora d'Educació ST BLL
Laura Clavijo Fernández
 Psicopedagoga
Laura Börjesson Muñoz
 Treballadora social
 EAP B-46 Sant Feliu Llobregat

Rebut: 19.02.2024 **Acceptat:** 26.04.2024
DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi60504953>

Resum

El desplegament del pla de les escoles lliures de violència al Baix Llobregat. Visió col·laborativa i treball en xarxa

En la pràctica professional reflexionar, debatre, compartir, construir, analitzar, ens dota de qualitat i perspectiva en les actuacions que desenvolupem des de l'acció assessora en els diferents contextos o àmbits d'intervenció. Des d'aquesta perspectiva en aquest article exposem la gestació d'una xarxa de referents d'EAP al Baix Llobregat arran del desplegament del Pla d'Escoles Lliures de Violència del Departament d'Educació amb una visió col·laborativa i complementària del treball psicopedagògic i del treball social. Una xarxa de referents que ens ha portat a construir conjuntament un model d'actuació cohesionat i coherent a través d'un espai de reflexió, amb uns principis claus i un model d'actuació en xarxa.

Paraules clau: violència, educació, treball en xarxa, indagació, assessorament, treball social.

Abstract

The deployment of the violence-free schools plan in the Baix Llobregat. Collaborative vision and networking

In this article we present the creation of a Network, "Referents EAP in the Baix Llobregat" following the deployment of the "Pla Escoles Lliures de Violència" (Departament Educació).

The network aims to reflect, debate, share, build, analyze; Just as we do every day in our professional practice and so it gives us quality and perspective in the actions we develop from the advisory action in the different contexts or areas of intervention.

A collaborative and integrated vision of psycho-social network of references that has led us build a cohesive and coherent action model through a space for reflection, with key principles and a network action model.

Keywords: Violence, education, networking, inquiry, advice, social work.

Introducció

En l'àmbit educatiu, cada vegada és més necessari el treball col·laboratiu entre diferents perfils professionals, promoure la consciència i el sentiment de la vàlua de cada perfil, el compromís ètic que el seu rol comporta, sense perdre de vista la potència del treball col·lectiu i compartit. Exposem en aquest article l'experiència del treball conjunt entre psicopedagogues i treballadores socials dels equips d'assessorament psicopedagògic (EAP), la inspectora d'educació i les tècniques de la Secció de serveis educatius i formació permanent d'inclusiva dels Serveis Territorials al Baix Llobregat en el desplegament del Pla d'Escoles Lliures de Violència (LELV) del Departament d'Educació (2021). Un repte que abordem des del treball en xarxa, pràctica estesa al nostre territori i present en el nostre model d'actuació.

El març del 2021 el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya publica el Pla de les escoles lliures de violència, que forma part d'una de les seves línies estratègiques, amb una aposta decidida pel que anomena escoles segures i de lluita contra les violències. Estableix que el primer pas per erradicar les violències és reconèixer-ne l'existència. Introdueix un canvi de paradigma respecte a la visió de conflicte i de la violència, exposa que deriven de plantejaments conceptuals diferents i requereixen tractaments diferenciats, explicita que segons com abordem el conflicte, aquest conflicte pot derivar en situacions de violència, i si tractem la violència com un problema de convivència no només no donarem resposta a l'alumnat que pateix sinó que no actuarem com a adults protectors i garants del benestar dels menors. En aquest sentit, el pla LELV posa l'alumnat i el seu benestar en la centralitat de les actuacions que se'n desprenen per garantir la protecció i l'interès superior del menor.

El Departament d'Educació en aquesta aposta per visibilitzar i abordar les situacions de violència:

- Defineix que l'objecte del pla LELV és la prevenció, intervenció i seguiment de les situacions de violència que afecten menors. És una proposta que aborda la detecció, la comunicació, l'avaluació, el tractament i seguiment de les violències en tres nivells d'intervenció: la prevenció primària, la prevenció secundària i la prevenció terciària. Aquests tres nivells d'intervenció s'han concretat en el pla de treball territorial del Baix Llobregat (Taula 1).
- Crea la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència (USAV). La USAV està formada per un equip de professionals que acull la comunicació, revelació o malestar, gestiona el cas de violència i en coordina l'abordatge, tot seguint els protocols establerts.
- Apel·la a la necessitat que diferents perfils professionals s'impliquin en el desplegament del pla LELV, tant dels centres educatius, com dels Serveis Territorials, dels Serveis Educatius i de la Inspecció d'Educació amb la finalitat de dur a terme un treball coordinat i en xarxa.

Des del marge d'autonomia professional que permet un pla departamental, el Servei Territorial del Baix Llobregat - entre altres actuacions - crea una xarxa de treball focalitzada en els serveis educatius, la dota d'estructura i dinàmiques definides per afavorir la construcció de marcs compartits, establir sinergies entre els diferents perfils i potenciar l'exercici de la pràctica professional des de la corresponsabilitat.

Així es possibilita l'oportunitat de crear un marc d'actuació territorial contextualitzat, cohesionat i amb identitat pròpia que ha comptat amb la implicació de les direccions dels 9 EAP del Servei Territorial del Baix Llobregat, les referents de cada equip del pla LELV, psicopedagogues i treballadores socials dels EAP de Sant Feliu (B46), Viladecans (B19), Sant Boi de Llobregat (B37), el Prat de Llobregat (B36), Cornellà de Llobregat (07) Sant Vicenç dels Horts (B39), Martorell (B26), Esplugues (B40), Castelldefels (B49), la Inspecció d'Educació i la Coordinació dels Serveis Educatius del Servei Territorial del Baix Llobregat.

Punt de partida: Pla territorial

La concreció d'un pla departamental de l'envergadura del pla LELV als territoris és complexa, genera en el seu desplegament possibilitats, dubtes, incerteses i, a vegades, limitacions a les iniciatives que es poden gestar en els contextos en què s'aplica.

El punt de partida va ser l'organització d'un pla territorial per donar resposta a la demanda del Departament d'Educació en relació amb la implantació de Pla escoles lliures de violència al territori. Aquest s'estructura a partir de tres eixos: La prevenció, la xarxa territorial de professionals dels EAP, i la detecció i seguiment de casos. Aquests tres eixos s'alineen amb els tres nivells d'intervenció del pla LELV, la prevenció primària, la prevenció secundària i la prevenció terciària que es concreten en la Taula 1.

Els agents implicats en el pla són els perfils professionals que estableix el Pla LELV departamental en els serveis territorials: coordinació del Servei Educatiu, referent de coeducació i perspectiva de gènere, EAP i Inspecció Educativa.

Taula 1. Pla Territorial Baix Llobregat LELV (Font pròpia).

EIX 1: PREVENCIÓ

Plantejament general

Aquest eix s'alinea amb el **nivell de prevenció primària** del PLA LELV

Intervencions adreçades a reduir la incidència de les violències. Són programes, formacions i actuacions a dur a terme quan encara no han aparegut les violències i es vol evitar que apareguin. La prevenció primària s'està abordant mitjançant diferents programes del Departament d'Educació.

L'oferta formativa que promou el Departament d'Educació és molt àmplia, abasta des de programes d'innovació com "aquí prou bulling", "enfocament restauratiu global", a altres modalitats formatives en format de tallers, seminaris, etc.

Contextualització al Baix Llobregat

Aquestes van dirigits a diferents col·lectius del sistema educatiu (direccions, inspecció, professorat, serveis educatius, coordinadors de coeducació, convivència i benestar, etc.). Es veu la necessitat de plantejar si som capaces de:

- Recollir de manera global i ordenada l'oferta formativa del territori
- Fer un recull de dades de la formació realitzada
- Detectar necessitats formatives

EIX 2: XARXA TERRITORIAL EAP

Plantejament general

Aquest eix s'alinea amb el **nivell de prevenció secundària i terciària** del PLA LELV:

- **Prevenció secundària:** *Intervenció en les primeres fases d'aparició de les violències per evitar que s'agreugin. Recull de totes les actuacions orientades a escurçar la durada de l'exposició a la violència. La millor prevenció secundària és l'actuació i l'aplicació dels protocols corresponents.*

- **Prevenció terciària:** *Accions que tenen com a objectiu reduir les seqüeles derivades de l'experiència traumàtica viscuda i les conseqüències negatives que les violències han provocat en l'alumnat/víctima. En la major part dels casos es requerirà la derivació a serveis especialitzats.*

El Pla LELV (2021) preveu que a cada servei territorial hi hagi una professional referent dels EAP del territori a la Comissió Territorial del Pla.

Contextualització al Baix Llobregat

Per tal de donar continuïtat a una perspectiva de treball conjunta dins del territori, es veu la necessitat de plantejar-nos l'encaix de la xarxa de professionals dels EAP (psicopedagogs i treballadors socials) en el Pla LELV territorial.

En consens amb la xarxa de direccions d'EAP del ST BLL, cada equip proposa 2 referents per servei. I amb aquest engranatge coordinat des de la comissió territorial, i des d'una visió de treball en xarxa es comença a caminar.

EIX 3: DETECCIÓ I SEGUIMENT DE CASOS

Plantejament general

Aquest eix s'alinea amb el **nivell de prevenció secundària** del PLA LELV.

Intervenció en les primeres fases d'aparició de les violències per evitar que s'agreugin. Recull de totes les actuacions orientades a escurçar la durada de l'exposició a la violència. La millor prevenció secundària és l'actuació i l'aplicació dels protocols corresponents.

Contextualització al Baix Llobregat

Des de la comissió territorial es veu la necessitat de fer un registre de seguiment de casos, tant dels casos detectats des de l'USAV de serveis centrals com des dels que es detecten internament en els diferents centres educatius del ST, intervingui o no la USAV.

Aquest febrer 2024 des de la Direcció General de l'Alumnat del Departament d'educació s'ha posat en funcionament, a través d'una aplicació informàtica, un registre unificat per a tots els

centres de Catalunya nomenat Registre de violències de l'alumnat (REVA).

Aquest registre recull i facilita la gestió dels casos de violència amb la finalitat de treballar de forma col·laborativa i unificar els criteris d'actuació segons els protocols.

Si analitzem el punt de partida apuntem dos aspectes que considerem rellevants i que podien haver condicionat el desenvolupament d'aquest projecte.

En primer lloc, la fragmentació i descontextualització, en els inicis de la PLA LELV, de directrius que arribaven al territori de diferents Direccions Generals del Departament d'Educació, algunes amb manca de concreció, ens provocava dispersió, incertesa i no facilitava poder organitzar el pla de treball. Aquesta situació no afavoria la cohesió necessària entre els agents implicats per avançar en coherència vers el tractament de les violències, però al mateix temps va ser generadora d'interrogants necessaris per traçar un full de ruta, de vegades sense resposta.

En segon lloc, la manca de vincles previs entre els i les professionals que formem part de la Xarxa Territorial exigia esforç per reconeixe'ns entre nosaltres, trobar el lloc necessari per poder situar-nos, i definir els mecanismes per treballar des d'una perspectiva col·laborativa.

Hem estat capaces, però, d'organitzar i gestionar una estructura de treball a diferents nivells que ens permet, d'una banda, generar un procés d'organització, planificació i dinamització del pla LELV - a partir d'un grup impulsor - i, d'altra banda, articular una xarxa de referents de cada Servei Educatiu que permet construir i transmetre tot el que es treballa a la Xarxa a cada un dels equips dels diferents EAP.

Una de les claus ha estat un lideratge d'equip, distributiu i molt curós amb els i les professionals. Un lideratge que com descriu Roman (2019) no exigeix la participació, sinó que la va a buscar, arrelat en l'ètica de la cura de les persones.

La xarxa territorial EAP

En aquest apartat desenvolupem l'Eix 2 del pla de treball territorial.

Estructura i organització.

La xarxa s'inicia el curs 2022-2023, organitzada des del Pla de Treball dels Serveis Educatius, amb una visió realista i abastable pels equips, consensuada amb la Xarxa de Direccions d'EAP del Baix Llobregat i coordinada des de la Comissió Territorial del Pla LELV.

Des de l'inici estem convençudes de la importància de traslladar al grup de treball dels referents d'EAP del pla LELV una perspectiva de treball basada en el treball col·laboratiu i en xarxa present al nostre territori, i, d'altra banda, implementant el model d'Ubieto (2007) amb la idea de l'organització en xarxa com a elecció que privilegia una altra tipologia de

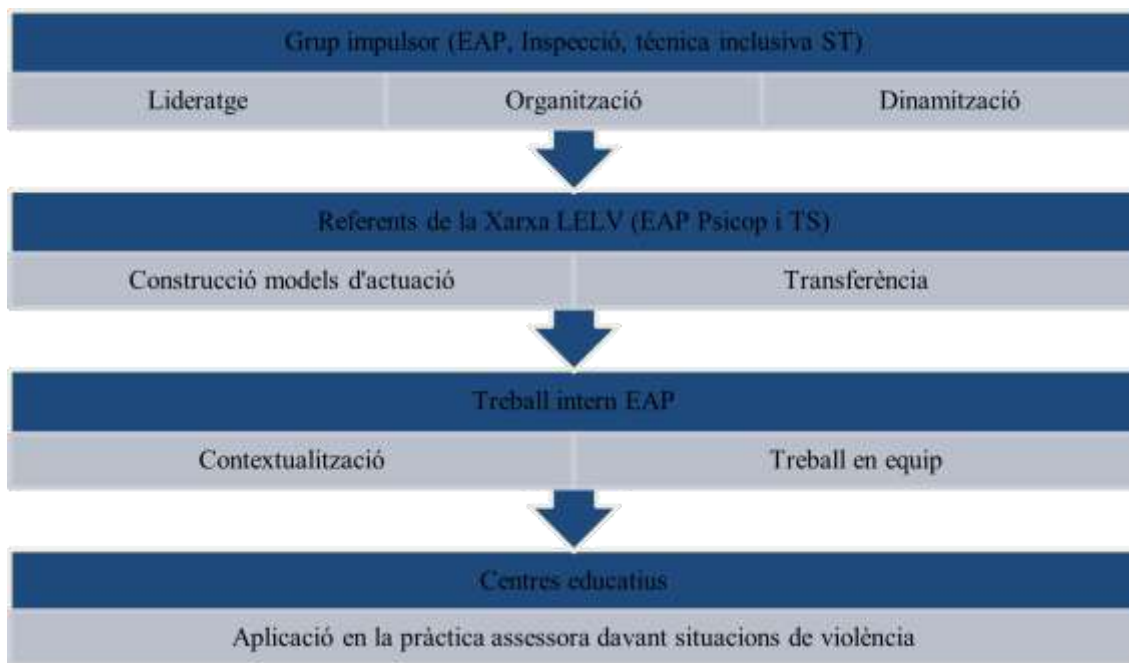
vinclé més centrats en sostenir una conversa permanent al voltant el cas i els seus interrogants, per tal de donar forma i enriquir la nostra tasca col·laborativa.

El funcionament i les dinàmiques de treball es fonamenten en alguns d'aquests principis:

- Proporcionar espais i elements de reflexió per donar sentit a la xarxa i a la nostra funció, on donem valor a l'expertesa de la pràctica activa.
- Construir conceptes que ens permetin orientar-nos i guiar-nos en la nostra tasca assessora.
- Generar vincles entre els diferents perfils i serveis dins de la mateixa xarxa.
- Transmetre i compartir sabers per autoritzar-nos enfront de la complexitat de la nostra tasca.

Per poder donar forma a la Xarxa de treball amb els referents, des del grup impulsor establím un calendari d'espais de trobada previs i posteriors per anar generant, d'una banda, les bases del que es proposarà als referents i anar definint cada una de les sessions de la Xarxa, i, per altra banda, per poder oferir sessions de treball contextualitzades a les demandes que van apareixent emmarcades en els objectius plantejats inicialment.

En paral·lel, planifiquem sessions plenàries de treball dels referents de la xarxa de tots els serveis educatius, i com a darrer esglaió, i amb l'objectiu d'articular un teixit a la zona cada parella de referents realitza una sessió de treball trimestralment en el si de cada equip EAP per poder desplegar i crear un marc de referència comú al voltant del treball sobre la violència.

Figura 1. Organització de la Xarxa Pla LELV. (Font pròpia).

Cada sessió plenària es documenta, en una acta -resum que recull la documentació i materials treballats a la sessió, les reflexions i aportacions, i es comparteix amb els referents de la xarxa a través d'una unitat virtual compartida. Aquesta documentació que es va generant queda a disposició dels equips amb un doble objectiu, per una banda, que esdevingui un material de referència per a l'assessorament i la intervenció, i per altra, que serveixi de guia o de suport per organitzar les activitats en el si de cada un dels equips EAP.

A tall de mostra exposem alguns dels objectius i els continguts del pla de treball de la Xarxa Territorial d'EAP de l'Eix 2 que inclouen les direccions d'EAP en el Pla de Serveis Educatius en el curs corresponent.

Taula 2. Pla de treball de la Xarxa Territorial d'EAP de l'Eix 2. (Font pròpia).

Objectius
<ol style="list-style-type: none">
1. Conèixer i desplegar el Pla d'Escoles Lliures de Violència al Baix Llobregat
2. Establir un espai de reflexió i construcció amb relació al paper de l'EAP davant la demanda d'acompanyament en situacions de violències que es detecten als centres.
3. Conceptualitzar i clarificar el concepte de violència.
4. Aprofundir en els protocols establerts pel Departament d'Educació davant les situacions de violències.
5. Acompanyar en la implementació del treball intern dels equips sobre violència.
6. Treballar casos i identificar bones pràctiques.
7. Generar un mapa de recursos al Baix Llobregat.
Continguts
<ol style="list-style-type: none">
1. El paper de l'EAP davant la detecció de violències als centres educatius. L'acompanyament i l'assessorament.
2. L'ús de la informació. Confidencialitat i ètica professional.
3. Circuits de treball i treball en xarxa amb els diferents agents implicats.
4. Indicadors i criteris que hem de tenir en compte a l'hora de discernir situacions que es viuen als centres. Concepte de violència
5. Sensibilització i prevenció de situació de violències.
6. Reducció de danys.
7. El funcionament de la USAV: circuit i actuacions.
8. Construcció de casos i identificació de bones pràctiques.
9. Mapa de recursos al Baix Llobregat.

El treball fet i la seva valoració es recull a la Memòria dels Plans de Treball del Servei Educatiu a través dels indicadors establerts. A tall d'exemple evidenciem alguns dels indicadors establerts en el pla de treball dels Serveis Educatius:

Taula 3. Exemple indicadors pla de treball del Servei Educatiu. (Font pròpia).

Tipus	Indicador	Criteri d'acceptació
Execució	Percentatge de participació dels referents LELV a la xarxa territorial	≥ 90%
	Nombre de reunions de treball intern LELV pel que fa a equip EAP	≥ 3 reunions equip
Qualitat	Nombre de protocols treballats per a la millora de la convivència	= 2 protocols
Impacte	Elaboració mapa per Servei Educatiu.	100% mapa per SE
	Construcció de criteris conjunts.	Acords en la intervenció de l'EAP en els protocols treballats.
	Grau de satisfacció de la xarxa.	≥ 70%

La posició indagadora de la Xarxa EAP Territorial i la conversa com a pràctica professional.

L'abordatge de la violència en l'àmbit educatiu no és una novetat, sabem i reconeixem que els centres es troben i actuen sobre aquesta realitat des de fa temps, així com la certesa que el Departament d'Educació ja fa uns anys que promou la tolerància zero. La novetat és l'aposta que fa el departament per desplegar un Pla on es visibilitza la violència i engloba tota la comunitat educativa on inclou als docents, als alumnes i a les famílies.

La nostra experiència ens evidencia que quan esdevé un cas de violència en un centre, no tothom es posiciona de la mateixa manera, per múltiples motius: desconeixement, línies d'actuació difuses, barreres per part del centre, personals... fins i tot s'evidencien discrepàncies entre professionals, zones i rols. Com a EAP, la nostra funció assessora i d'acompanyament als centres, i també a les famílies, ens exigeix d'un coneixement, seguretat i estructura que ens situï en una posició responsable, ètica i ens permeti generar vincles de confiança.

Aquest és el punt que ens porta a liderar i dinamitzar una mirada col·laborativa i compartida al Baix Llobregat. L'anàlisi de la situació inicial ens ajuda a identificar la necessitat d'un treball previ per vincular-nos i autoritzar-nos entre nosaltres. No és un procés

fàcil, però al final ens organitzem al voltant d'un objectiu compartit i construïm un model de treball basat en l'escolta activa i la col·laboració, basat en els principis més constructivistes, i amb la conversa com a eina principal de la xarxa.

La conversa permet tal com defineix Bolea (2017) un doble procés, per una banda, construir un context mental compartit. I, per l'altre, transformar les posicions i el marc de referència dels interlocutors. Quelcom que només és factible si es fonamenta en el reconeixement de l'altre i en una disposició ètica a l'escolta.

Així, doncs, adoptem una posició indagadora en el sentit que descriu Wels (2001) potenciant dinàmiques obertes, una predisposició a plantejar-nos "bones preguntes", per poder conèixer i entendre. Aspectes que considerem essencials per poder crear coneixement compartit i utilitzar-lo, actuar de forma responsable i fonamentada davant les situacions de violència. Preguntes on poder posar sobre la taula pors, tabús, creences... i on els diferents perfils professionals puguin exposar necessitats i inseguretats com a persones, com a professionals i com a referents.

Un bon exemple és el resultat del treball en la xarxa LELV territorial al voltant del nou protocol del Departament d'Educació d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu. Aquest protocol ofereix orientacions i recursos per a la prevenció, la detecció, la valoració i la intervenció educativa davant les situacions de violència envers la infància i l'adolescència, i garanteix la protecció dels seus drets, l'enfocament restauratiu global (ERG), la perspectiva de gènere i la interseccionalitat.

Es proposa una dinàmica anomenada "*Com cuidem el cas*" en la qual a partir de preguntes formulades entre tots, treballem en petits grups i analitzem un cas de violència seguint les orientacions del protocol. Com a resultat es construeixen idees clau al voltant de l'assessorament i acompanyament del cas.

Quina informació tenim?	Clarifiquem, evitem la rumorologia Indicadors de protecció i de risc Identifiquem sense etiquetar (estat emocional, relacions...)
Com recollim la informació objectivament	No revictimitzar Neutralitat i confidencialitat Informació objectiva: no posicionar-nos
Com i a qui comuniquem	Treballem el consentiment i la seguretat Agents interns i externs. Transparència, confidencialitat i corresponsabilitat
Xarxa d'actuació interna	Pla de treball- grup classe i alumne. Dissenyar pla d'actuació Elements reparadors: convivència, gestió d'aula, límits a la intimitat Pràctiques restauratives.
Equip de valoració	Clarificar conceptes. Unificar mirada i llenguatge Incorporar referents positius i estables, perspectiva i informació Calendarització i seguiment
Intervenció educativa	Assessorament en les actuacions respectant el circuit i el mapa de seguretat. Compartir, preparar, planificar i distribució de rols Establir ponts entre la normativa, vessant social i la intervenció educativa.

Figura 2. Com cuidem el cas. (Font pròpia).

A totes les sessions de la Xarxa de Referents LELV territorial hi ha una mirada inherent i continua que promou el desplegament d'algunes de les funcions de la pràctica assessora i el treball social, empodera als referents d'EAP, fomenta el treball col·laboratiu entre els diferents perfils, i promou que “la taca d’oli” es faci extensiva en el treball intern en el si de cada equip, amb el respectiu impacte en els centres.

Hem constatat la necessitat de treballar aquesta perspectiva en les reunions de treball intern d'EAP. En els equips gaudim de la mirada des de la psicopedagogia, el treball social i la fisioteràpia. Un impacte on aprenem els uns dels altres, construïm conjuntament i ens posicionem com a equip. Un procés d'autorització, corresponsabilitat i de reconeixement mutu. En aquest punt destaquem el treball conjunt dins dels equips EAP. Com acompanyem des dels diferents perfils professionals als centres i a les famílies vers el conflicte i la violència. Pel seu abordatge, l'assessorament i acompanyament de l'EAP ha de ser des d'una dimensió social i psicopedagògica, una intervenció molt més integral.

Hem pogut verificar que la calendarització de com a mínim 3 sessions de treball intern en els equips al llarg del curs permet visibilitza els i les referents en cada un dels Serveis Educatius. Això ha propagat pràctiques concretes com la sistematització de supervisió de

casos, l'anàlisi a partir de criteris construïts a la xarxa, i el consens pel que fa a circuits i processos dins de cada territori.

Algunes concrecions del treball en la Xarxa de referents.

El primer abordatge de la Xarxa de Treball de referents busca poder conceptualitzar, clarificar i compartir el concepte de violència. La divergència en el si de la societat ens porta a identificar les discrepàncies existents entre famílies, alumnes, i centres educatiu en la percepció de diferents vivències. Per tal de portar-ho a terme recollim diferents notícies al voltant de la violència, i transcripcions de converses amb diferents agents, i busquem els punts dissonants entre ells. Serà un punt de partida per tal de començar a construir un marc conceptual comú i compartit.

Aquest és un punt de partida que ha tingut un impacte en l'àmbit d'equips i també de centres. Ens ha permès compartir amb els centres, analitzar les situacions, i introduir preguntes al voltant de la violència que ha generat canvis en la percepció i conceptualització per part d'alguns centres educatius.

La rellevància de les microviolències.

A partir d'un procés reflexiu entre totes les referents, ens interroguem al voltant de quins processos i estratègies tenim per poder visibilitzar, identificar i actuar enfront de les **microviolències**. Algunes de les idees que recollim tenen a veure com a partir de la identificació i l'abordatge dels "*mites de la violència*" en els entorns educatius pot esdevenir una mesura preventiva per evitar la minimització de la violència, la inhibició en la intervenció o la revictimització de l'alumnat davant situacions de violència. Generar espais de diàleg en el centre on poder concretar i definir les microviolències com formes i maneres gairebé imperceptibles d'imposició i abús de poder normalitzades, identificant algunes de les seves característiques com la subtileza, o el profund dany que genera i buscar alternatives que promocionin el bon tracte dins del centre seran estratègies que com a EAP podem afavorir a desplegar en els centres educatius.

Els actes violents que emergeixen a l'escola cal tractar-los i processar-los. Les regles o normativa de centre i aula possibiliten la tolerància zero en la comunitat educativa mitjançant projectes col·lectius que fomentin el **bon tracte**, el **bon clima** i la importància de cuidar-nos. Generar aquests espais de trobada, de reflexió i de revisió ens permetrà anar emergint el bon tracte dins de la comunitat educativa.

Com a referents de la xarxa LELV constatem que el treball sistemàtic i continuat que s'ha fet en els centres en aquesta línia, ha incorporat processos reflexius al voltant de les violències al centre que han ajudat a abordar les microviolències. Ens plantegem, però, com fer front a la gestió de casos i situacions davant de l'increment exponencial de la demanda.

Els centres educatius no són aliens a la societat, sinó un reflex.

Una primera conclusió a la qual s'arriba des de la xarxa és que la violència no és un fenomen inicialment escolar, sinó que és un fenomen social. A partir de la lectura de l'article "*D'una*

pedagogia para prevenir la violencia en la enseñanza” de Philippe Meirieu (2007), es dona peu a poder generar debat i sostenir algunes de les conclusions a les quals s’arriben. La violència s’aprèn, no es neix amb ella, però una part de l’alumnat no sap posar límits als seus impulsos i això incideix en la crisi de la institució escolar, ja que quan una part de l’alumnat passa immediatament a l’acte es generen situacions de conflicte. Alhora, es constata en els entorns escolars una disminució dels sistemes de contenció social de les referències morals àmpliament compartides, quan la majoria dels alumnes accepten o se sotmeten a les regles imposades des de la institució escolar. Això no els fa menys violents ni evita molts abusos, però dins de la institució educativa els actes de violència són menors. En darrer lloc, es posa en relleu que hi ha “comportaments pedagògics” que s’instauren en les activitats d’aula i influeixen de manera directa a la disminució de situacions de conflicte.

Incloure la violència institucional com un tipus de violència hauria de ser més visible i potser s’hauria d’incloure en els protocols que promou el Departament d’Educació.

Com ens posicionem, assessorem i acompanyem als centres davant les situacions de violència.

Al llarg de les sessions es posa de manifest, en el marc de la conversa generada a la xarxa, les dificultats per l’abordatge en alguns centres, on el posicionament es dirigeix a prioritzar la imatge, el rendiment acadèmic de l’alumnat, i per tant l’abordatge de les violències queda relegat a una posició invisible. Com a assessores haurem de tenir en compte les particularitats i el context de cada centre, conèixer els factors de risc i protecció de que disposen i el recorregut que el centre ha portat a terme en relació a la gestió de la violència.

A la xarxa es treballen diferents casos, de manera estructurada i ordenada; se’n desprèn una “*pauta d’anàlisi*” que ens guia sobretot en l’anàlisi y la recollida en situacions de violència i en la conversa amb els centres i entre els professionals que hi intervenim. Alhora, ens ajuda a revisar i aprofundir sobre la normativa i l’aplicació dels protocols que promou el Departament d’Educació pel tractament de les violències.

	PROFESSIONALS	ACTUACIONS	ACORDS
CENTRE	Equip Directiu		
	MESI/Orientador		
	Tutor/a		
	Persona referent de convivència, coeducació i benestar emocional		
	Cicle o nivell		
	Claustre		
	Menjador		
EAP	Psicopedagog/a		
	Treballador/a social		
	Referent LELV		
INSPECCIÓ	Inspecció		
ALUMNES	Implicats		
	Alumnes grup classe		
FAMÍLIES	Família implicada		
	Altres famílies		
	Delegat/da		
COMUNITAT	Xarxes		
	Extraescolars		
	Altres agents		
	Mediador cultural		
SERVEIS DE LA ZONA	Serveis Socials		
	CSMIJ <input type="button" value="▼"/>		
	Altres		

Figura 3. Pauta d'anàlisi . (Font pròpia).

Com a professionals de la comunitat educativa, podem gestionar aquestes situacions a partir de pràctiques pedagògiques inclusives, equitatives i participatives que abordin de la millor manera el conflicte i/o les situacions de violència.

Moments d'abordatge de la violència: sensibilització, prevenció, actuació i la reducció de danys i riscos.

Una pregunta recurrent en les sessions de treball dels referents de la xarxa LELV és com fer un assessorament de qualitat enfront de les violències . Ens va ser útil pensar els moments de l'abordatge on podem visualitzar-la.

Taula 4. Moments de l'abordatge de la violència a la xarxa LELV. (Font pròpia).

Sensibilització
<p>La sensibilització és el treball de consciència amb els agents que intervenen. Un punt de partida amb una mirada i uns principis d'actuació compartits. Poder oferir un espai on els conceptes de conflicte, violència, benestar, bon tracte s'interioritzen. Entendre l'origen, les causes i conseqüències i reflexionar al voltant del nostre posicionament ètic.</p> <p>Així com la importància de clarificar la normativa de referència.</p>
Prevenió
<p>La prevenió ens dona l'oportunitat de valorar el context i fer propostes de millora. Cada zona, cada centre, cada agent té les seves particularitats.</p> <p>Conversem entorn dels canals de comunicació, la recollida d'informació: Quina? Com? Quan?, Punts forts i feblesde les estructures de centre, agents i rols. Incidir en un bon tracte, indicadors i factors de risc i protecció, la possibilitat de crear un mapa de recursos del Baix Llobregat.</p>
Actuació i reducció de danys i riscos
<p>Anàlisi de casos, de manera estructurada i ordenada, amb pautes d'anàlisi, així com aprofundir en la normativa i en l'aplicació dels protocols ens dona l'oportunitat de compartir processos i actuacions.</p> <p>D'altra banda, es convida a altres professionals per presentar en les sessions bones pràctiques en les quals Inspecció, EAP i centre han treballat plegats. Sessions que ens permeten identificar criteris, treballar al voltant d'indicadors i construir idees claus que ens puguin orientar.</p>

Cloenda: Elements claus en la pràctica assessora.

Consensem a la Xarxa de referents elements claus que consideren fonamentals a tenir presents i imprescindibles a l'articular l'assessorament davant situacions de violència que es reflecteixen en aquesta infografia on partint dels principis consensuats en la xarxa, es concreten les idees claus de cada un dels àmbits del treball que ens orienten a l'hora d'assessorar i acompanyar als centres educatius, famílies i entorn.

Figura 4. Infografia abordatge violència centres educatius. (Font pròpia).

Reflexions finals

En aquest article es mostra la pràctica del treball en xarxa, col·laboratiu entre diferents professionals, que ens empeny decididament a aprofundir en l'abordatge de les situacions de violència que quotidianament afloren en els centres educatius.

Ens posicionem amb tolerància 0 envers les situacions de violència, una aposta de L'EAP com EQUIP, que compta amb TOTS els seus perfils professionals per l'abordatge de

les violències, en el marc d'un treball en xarxa territorial amb altres perfils professionals, com la inspecció d'Educació i la coordinació dels SE i intern en el "sí" de cada equip.

Som del parer, que queda molt camí per recórrer, aquest és el segon curs en funcionament, però hem assolit el propòsit de poder compartir objectius comuns, principis, mirades, conceptes, actuacions, estudi de casos, protocols, etc., que guien la pràctica professional en l'abordatge de les violències en els centres educatius.

Fer visible la violència és cabdal, identificar per intervenir i prevenir.

Referències bibliogràfiques

- Bolea, E. et al. (2017). "La conversa col·laborativa: escolta, relat i observació en el procés d'assessorament". *Àmbits de Psicopedagogia i Orientació*, número 47.
- Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya (2021): *Les escoles lliures de violència* (1a edició). <https://cutt.ly/RwXCJ41d>
- Meirieu, Ph. (2007). *Una pedagogía para prevenir la violencia en la enseñanza*. Exposición del profesor Philippe Meirieu desarrollada el 25 de octubre de 2007 en el marco del Ciclo de videoconferencias organizado por el Observatorio Argentino de Violencia en las Escuelas (Ministerio de Educación-UNSAM).
- Román Maestre, B. «És molt important educar els professors perquè treballin en equip i en xarxa»<https://www.uoc.edu/ca/news/2019/017-begona-roman>
- Ubieto, J. R. (2007). "Models de treball en xarxa Educació social". *Revista d'intervenció socioeducativa*, 36, 26-39
- Wells G. (2001). *Indagación dialógica: Hacia una teoría y una práctica socioculturales de la educación*. Temas de Educación. Paidós, Barcelona,

Correspondència amb les autores: *Laura Börjesson Muñoz*. E-mail: lborjess@xtec.cat. *Laura Clavijo Fernández*. E-mail: lclavijo@xtec.cat. *Dolors Gispert Sala*. E-mail: dgispert@xtec.cat